

5. Overwegingen tot slot

De discussie over de precieze grenzen van het politiek primaat is niet uitgewoed. En zal ook nooit definitief beëindigd kunnen worden omdat rol en taken van de overheden zelf permanent ter discussie blijven staan. De overheersende trend de laatste jaren in dat debat was dat zoveel mogelijk aan de markt moet worden overgelaten. Maar in de eerste naoorlogse periode was het klimaat veel meer dat de overheid de zorg over veel taken in het belang van de gemeenschap aan zich trok. Als algemene stelregel kunnen we vaststellen dat de overheid naast kerntaken (handhaven van de openbare orde, verdedigen van het grondgebied of meer abstract „de gezaghebbende vaststelling van waarden“) al die taken vervult die noodzakelijk zijn voor het goed functioneren van de samenleving maar zonder overheidsbemoeienis niet tot stand gebracht zouden worden. Het publieke debat gaat steeds over hoe die algemene regel concreet moet worden toegepast. De actuele politieke ontwikkelingen sinds het aftreden van het tweede Kabinet Kok zorgen ervoor dat die discussie weer in volle hevigheid gevoerd gaat worden.

Daarin ligt ook de reden dat wij hebben betoogd dat ondernemingsraden de principiële discussie over de grenzen van het politiek primaat moeten blijven voeren. Natuurlijk in de eerste plaats binnen de eigen organisatie. Overheidsondernemers die zich beroepen op de uitzondering van het politiek primaat hebben nog steeds wel de plicht om te motiveren waarom zij van mening zijn dat en in hoeverre een voorgenomen besluit onder het politiek primaat valt. Maar wij zouden het toejuichen als ondernemingsraden wat vaker actief zouden deelnemen aan het publieke debat over de taken van de overheid.

De wezenlijke functies van de ondernemingsraad blijven natuurlijk om bij te dragen aan het goed functioneren van de eigen onderneming en het personeel daarbinnen te vertegenwoordigen. De wet biedt daarvoor de spelregels en instrumenten. Maar uiteindelijk tellen de kwaliteit van de inhoudelijke inbreng en de relatie met de achterban minstens zo hard mee.

Wij denken daarom dat de ondernemingsraad zich zou moeten richten op die basis voor zijn werk. Bestuurders blijken gevoelig te zijn voor goed onderbouwde adviezen van ondernemingsraden. Zeker als blijkt dat die adviezen ondersteund worden door het personeel.

Als de OR overlegt om kwalitatief betere besluiten te krijgen, hoeft niemand in te zitten over het „primaat van de politiek” (Ondernemingsraad Waterschap Rivierenland, OR-informatie, jrg. 28, nr. 13, 23 oktober 2002).

De kracht van de ondernemingsraad ligt in zijn kennis van het werkelijk functioneren van de onderneming. Die deskundigheid versterken en verder ontwikkelen geeft de ondernemingsraad een sterke positie. Daarmee is de ondernemingsraad het aangewezen orgaan om te beoordelen of politieke voornemens ook werkelijk uit te voeren zijn. Politici vormen de enige beroepsgroep die het voorrecht heeft om ook domme besluiten te nemen. Laten ondernemingsraden er dan aan bijdragen dat ze in ieder geval weten wanneer ze dat doen.

Wij zijn ervan overtuigd dat een serieuze weging van de inbreng van ondernemingsraden zal leiden tot een beter functionerende overheid.

„Onderzoekers en politici die zich sterk maken voor het centraal stellen van het primaat van de politiek en van politieke partijen lijken een beeld van de politiek te verdedigen dat steeds minder aansluit bij de ontwikkelingen in de maatschappij en in het bestuur.”

A. B. M. Michels, De verzwakking van politieke partijen. Een democratisch antwoord, Bestuurskunde, jrg. 11, nov 2002, nr. 7, blz. 279-287